

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 343/2010-43

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. júna 2011 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa vo veci sťažnosti C. H., t. č. vo väzbe, zastúpeného advokátom JUDr. R. K., K., pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na právnu pomoc zaručeného v čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na obhajobu zaručeného v čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva na obhajobu zaručeného v čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tdo 7/2010 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo C. H. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a právo na obhajobu podľa čl. 6 ods. 3 písm. c)

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Tdo 7/2010 z 12. mája 2010 porušené bolo.

2. Zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Tdo 7/2010 z 12. mája 2010 a vec vracia na ďalšie konanie.

3. C. H. nepriznáva finančné zadost'učinenie.

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia C. H. v sume 458,45 € (slovom štyristopäťdesiatosem eur a štyridsaťpäť centov) na účet ustanoveného advokáta JUDr. R. K., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 458,45 € (slovom štyristopäťdesiatosem eur a štyridsaťpäť centov) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. II. ÚS 343/2010 z 9. septembra 2010 prijal na ďalšie konanie sťažnosť C. H. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. R. K., K., v ktorej namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy a na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tdo 7/2010.

Zo sťažnosti doručenej sťažovateľom 8. júna 2010 vyplynulo, že sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva na obhajobu zaručeného v čl. 50 ods. 3 ústavy postupom

najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tdo 7/2010 [súvisiacim s konaním vedeným na Okresnom súde Prešov (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 6 To 53/2008], ktorým najvyšší súd uznesením sp. zn. 5 Tdo 7/2010 z 12. marca 2010 odmietol jeho dovolanie bez preskúmania s odôvodnením, že dovolanie považuje za „nulitný úkon“, pretože je nesprávne podané ustanoveným obhajcom, pričom pre účely dovolania obvinenému obhajcu nemožno ex offio ustanoviť, lebo obvinený si na tento účel obhajcu musí zvoliť sám. Poukázal pritom na ustanovenie § 39 a § 373 ods. 1 Trestného poriadku.

Ústavným súdom ustanovený právny zástupca v doplnení sťažnosti následne uviedol:

«Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na právnu pomoc zaručené v čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na obhajobu zaručené v čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a právo na obhajobu zaručené v čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom porušovateľa - Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tdo 7/2010 porušené bolo.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Tdo 7/2010 zo dňa 12.3.2010 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

Sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 3.000,- Eur, ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia...

Podanie sťažnosti sťažovateľ odôvodňuje tým, že Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „porušovateľ“) postupoval protiústavne, keď odmietol jeho dovolanie proti uzneseniu Krajského súdu Prešov zo dňa 24.9.2009, sp. zn.: 6 To 53/2008, podané dňa 1.12.2009 prostredníctvom ustanoveného obhajcu, a to z dôvodu, že obhajcu za účelom podania dovolania nie je možné ex offio ustanoviť a sťažovateľ si mal na tento účel obhajcu zvoliť.

Inými slovami, podľa názoru porušovateľa nebola splnená podmienka zakotvená v ust. § 373 ods. 1 Trestného poriadku, v zmysle ktorej sťažovateľ ako obvinený môže podať dovolanie prostredníctvom obhajcu. K tomuto záveru dospel porušovateľ aj napriek tomu, že vyššie uvedené dovolanie bolo v mene sťažovateľa vypracované a podané kvalifikovaným

odborníkom - ustanoveným obhajcom v zmysle ust. § 40 ods. 2 Trestného poriadku, čím naplnil účel obligatórneho zastúpenia sťažovateľa ako dovolateľa advokátom.

Uvedený výklad ust. § 373 ods. 1 Trestného poriadku ani len vonkoncom nemožno považovať za ústavne konformný. Zo zásady ústavne konformného výkladu vyplýva požiadavka, aby „v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických alebo právnických osôb. Všetky orgány verejnej moci sú preto povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd (II. ÚS 148/06, m. m. tiež IV. ÚS 96/07, IV. ÚS 95/08).“

Ústavný súd už v minulosti niekoľkokrát uviedol, že výklad ust. § 373 ods. 1 Trestného poriadku, ktorý najvyšší súd uplatnil aj v trestnej veci sťažovateľa, „je neprimerane formalistický a neopodstatnene reštriktívny. V konkrétnych okolnostiach prípadu, z ktorých vyplýva, že sťažovateľ bol v dovolacom konaní zastúpený advokátom, nemožno pripustiť, aby najvyšší súd ako dovolací súd v namietanom rozhodnutí neakceptoval podanie dovolania advokátom, ktorý bol ustanovený opatrením prvostupňového súdu... formalistická a v konkrétnych okolnostiach prípadu reštriktívna interpretácia § 373 ods. 1 Trestného poriadku uplatnená najvyšším súdom vo vzťahu k dovolaniu sťažovateľa nie je vzhľadom na požiadavky, ktoré garantuje právo na spravodlivé súdne konanie, z ústavného hľadiska akceptovateľná. (III. ÚS 79/2010).“

Ústavný súd v náleze sp. zn. III. ÚS 79/2010 pripomenul, že „účelom práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnutie príležitosti brániť sa proti obvineniu zo spáchania trestného činu a tiež sa brániť proti tvrdeniam o skutočnostiach, ktoré ovplyvňujú rozhodnutia v trestnom konaní v neprospech účastníka trestného konania. Obsahu a účelu priznaného zákonného a ústavného práva musí korešpondovať možnosť jeho reálneho naplnenia a uplatnenia tými subjektmi, ktorým bolo priznané (I. ÚS 17/99).“

Sťažovateľ tiež poukazuje na skorší nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 210/09, v ktorom tento uviedol, že „ak obvinený nemá dostatok prostriedkov na náhradu odmeny obhajcu a svojej obhajoby, môže požiadať, aby mu súd v zmysle ust. § 40 ods. 2 Trestného

poriadku obhajcu ustanovil aj v prípade, ak ide o podanie dovolania (pozri napr.: Šámal P. a kol., Trestní řád komentář - díl II, 6. vydání, C.H.Beck 2008, s. 2128, ods. 2).“

Ústavný súd tiež v spomínanom náleze upozornil na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva v súvislosti s rozhodovacou činnosťou týkajúcou sa práva na prístup k súdu (čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd), najmä na závery, že „právo na prístup k súdu musí byť účinné a musí byť zaručené nielen právne, ale za určitých okolností tiež fakticky. Ak obvinený musí mať obhajcu alebo ak účinné uplatnenie opravného prostriedku si vyžaduje pomoc obhajcu a obvinený nemá prostriedky na jeho zaplatenie, musí mu byť poskytnutá bezplatná právna pomoc (obdobne napríklad rozsudok Airey v. Írsko z 9. októbra 1979, A, č. 32).“

Porušovateľom proklamovaná nemožnosť podať dovolanie ustanoveným právnym zástupcom predstavuje porušenie ústavnej konformity, majúce za následok „vylúčenie nemajetných osôb z možnosti domáhania sa ochrany svojich práv prostredníctvom mimoriadneho opravného prostriedku, ktorým je dovolanie (II. ÚS 210/09).“

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy, ústavný súd môže svojim rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Sťažovateľ, poukazujúc na uvedené skutočnosti, úplne stratil dôveru v súdny systém, najmä v to, že autorita, akou by Najvyšší súd Slovenskej republiky mal byť, bude v jeho trestnej veci rešpektovať jeho ústavou zaručené práva. Vzhľadom na narušenie tejto dôvery, najmä dôvery v spravodlivé súdne konanie, vznikla sťažovateľovi morálna ujma, a preto sťažovateľ žiada, aby ústavný súd rozhodol o priznaní primeraného finančného zadostučinenia sťažovateľovi ako náhrady jeho vyššie uvedenej nemajetkovej ujmy, pričom za primerané finančné zadostučinenie považuje v celkovom vyjadrení sumu 3.000,- €.»

Najvyšší súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním č. k. KP 4/2011-11 doručeným ústavnému súdu 28. februára 2011, v ktorom uviedol:

„Na základe Vašej výzvy na vyjadrenie k prijatej sťažnosti oznamujeme, že výrok napadnutého uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 12. marca 2010, sp. zn. 5 Tdo 7/2010 je v súlade s judikátom uverejneným pod číslom 1/2010 Zb. rozh. trest.

Z tohto dôvodu navrhujeme sťažnosť obvineného odmietnuť.

Zároveň oznamujeme, že Najvyšší súd Slovenskej republiky súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.“

Sťažovateľ 17. marca 2011 zaujal stanovisko k vyjadreniu najvyššieho súdu sp. zn. KP 4/2011 z 22. februára 2011.

V stanovisku uviedol:

«Skutočnosť, že výrok sťažovateľom napadnutého uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „porušovateľ“) zo dňa 12.3.2010, sp. zn. 5 Tdo 7/2010 je podľa tvrdenia porušovateľa v súlade so skoršie uverejneným judikátom porušovateľa, nijakým spôsobom neovplyvňuje záver o tom, že porušovateľ postupoval protiústavné, keď odmietol dovolanie proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove zo dňa 24.9.2009, sp. zn.: 6 To 53/2008 z dôvodu, že obhajcu za účelom podania dovolania nie je možné ex offio ustanoviť a sťažovateľ si mal na tento účel obhajcu zvoliť.

Ako to vyplýva z podania sťažovateľa zo dňa 2.11.2010, sťažovateľ svoj právny názor opiera o výklad ust. § 373 ods. 1 Trestného poriadku, ktorý Ústavný súd v minulosti už vo svojej rozhodovacej činnosti uplatnil.

Nemožno mať čo i len najmenšiu pochybnosť o tom, že dovolacie konanie je neoddeliteľnou súčasťou ústavného rámca pravidiel spravodlivého procesu a aj porušovateľ ako dovolací súd patriaci medzi všeobecné súdy je za každej situácie povinný chrániť základné práva a slobody jednotlivca aj vo fáze konania o mimoriadnych opravných prostriedkoch. Z postupu porušovateľa však vyplýva, že tak v prípade sťažovateľa vôbec neučinil. Odôvodnenie postupu porušovateľa „formálnym“ súladom so skorším judikátom porušovateľa nie je možné za žiadnych okolností prijať.

V tejto súvislosti sťažovateľ poukazuje na to, že „judikatúra nesmie mať ochranu práva v celom rozsahu práva priznaného všeobecne záväzným právnym predpisom ani okliešťovať účel takého práva. Aj interpretácia všeobecne záväzného právneho predpisu súdom musí byť v súlade s princípmi materiálneho právneho štátu. V materiálnom právnom štáte je vylúčené, aby sa prostredníctvom súdnych rozhodnutí vytvárali podmienky obmedzujúce dostupnosť práva priznaného ústavou, zákonom alebo iným všeobecne záväzným právnym predpisom.“

(Drgonec, J.: Súdna tvorba práva ako prostriedok uplatnenia zákona, zabezpečenia spravodlivosti a právnej istoty. In: Justičná revue, 60, 2008, č. 5, s. 711 - 727.)»

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom aj na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru má každý, kto je obvinený z trestného činu, právo obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je nesúhlas sťažovateľa s reštriktívnym výkladom ustanovení § 39 Trestného poriadku najvyšším súdom v súvislosti s právom na obhajobu v dovolacom konaní.

Ústavný súd v zásade nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ktoré viedli k rozhodnutiu vo veci samej alebo k inému súdnemu rozhodnutiu, ktorým končí konanie pred nimi. Tento postup je dôsledkom toho, že všeobecné súdy vychádzajú pri prerokovaní a rozhodovaní vecí patriacich do ich právomoci zo zákonnej úpravy a z vlastnej interpretácie zákonov.

Ústavný súd však konštatuje, že hoci z hľadiska záruk ochrany základných práv zaručených v ústave a v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná, neexistuje povinnosť zaviesť do právneho poriadku mimoriadny opravný prostriedok, ak ale zákonodarca inštitút mimoriadneho prostriedku (v tomto prípade dovolanie) do právneho poriadku zaradil, potom je potrebné, aby sa na toto konanie vzťahovali všetky požiadavky, ktoré sú kladené na spravodlivý proces. Ak súčasne zákonodarca okrem možnosti obvineného zvoliť si pre tento druh konania právneho zástupcu umožnil aj ustanovenie právneho zástupcu, potom je treba v dôsledku tohto prístupu zákonodarcu trvať na tom, že všeobecný súd (v tomto prípade najvyšší súd) musí v záujme spravodlivého priebehu konania (v tomto prípade dovolania) okrem iného tiež dôsledne rešpektovať ustanovenia Trestného poriadku upravujúcemu právo na obhajobu (obdobne Európsky súd pre ľudské práva vo veci Delcourt vs. Belgia zo 17. januára 1970, sťažnosť č. 2689/65).

Podobnú úvahu vyslovil aj Ústavný súd Českej republiky (nález sp. zn. I. ÚS 55/04, v ktorom uviedol, že: „při existenci takového přímo ústavně nezaručeného opravného prostředku nelze tento posuzovat, jako by stál mimo rámec spravedlivého procesu nebo se rozhodování o něm nacházelo v ústavněprávním vakuu, z čehož plyne povinnost ústavně konformní interpretace i části trestního řádu vztahující se k dovolání.“

Z obsahu sťažnosti sťažovateľa, jej príloh a z vyjadrenia najvyššieho súdu vyplýva, že v danom prípade bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či uznesenie najvyššieho súdu

sp. zn. 5 Tdo 7/2010 z 12. marca 2010, ktorým najvyšší súd odmietol zaoberať sa dovolaním sťažovateľa, pretože si advokáta na zastupovanie v dovolacom konaní nezvolil sám, ale ustanovil mu ho samosudca okresného súdu uznesením sp. zn. 33 T 59/2007 podľa § 40 ods. 2 Trestného poriadku z dôvodu uvedeného v § 373 ods. 1 a 2 Trestného poriadku, bolo vzhľadom na okolnosti prípadu z ústavného hľadiska udržateľné a či nemalo za následok porušenie označených základných práv sťažovateľa. Ústavný súd najmä zisťoval, či najvyšší súd v napadnutom rozsudku interpretoval príslušné ustanovenia Trestného poriadku v súlade s ústavnými princípmi zakotvenými v ustanoveniach čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy v spojení s čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru.

Vo vzťahu k porušeniu práva obvineného na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy je potrebné uviesť, že podľa judikatúry ústavného súdu sa týmto článkom ústavy všetkým oprávneným osobám zaručuje, že budú mať čas na prípravu obhajoby, že budú mať možnosť pripraviť si obhajobu a že svoju obhajobu budú môcť predniesť právne významným spôsobom buď osobne, alebo prostredníctvom svojho obhajcu. Účelom práva na obhajobu je poskytnutie príležitosti brániť sa proti obvineniu zo spáchania trestného činu a tiež sa brániť proti tvrdeniam o skutočnostiach, ktoré ovplyvňujú rozhodnutia v trestnom konaní v neprospech účastníka trestného konania. Obsahu a účelu priznaného zákonného a ústavného práva musí korešpondovať možnosť jeho reálneho naplnenia a uplatnenia tými subjektmi, ktorým bolo priznané (I. ÚS 17/99). V tejto súvislosti považuje ústavný súd za dôležité zdôrazniť, že podstata a zmysel základného práva na obhajobu, t. j. zaručiť primeranú a dostatočnú možnosť ochrany práv a právom chránených záujmov v rámci trestného konania, sa realizuje vždy v súlade s požiadavkami spravodlivého procesu.

Najvyšší súd argumentoval odmietnutie dovolania bez preskúmania veci tým, že okresný súd „nemohol ustanoviť obhajcu *ex offio*, pretože obvinený si na tento účel obhajcu musí zvoliť“..., a ak okresný súd napriek tomu sťažovateľovi právneho zástupcu na dovolacie konanie ustanovil, ide o „nulitný úkon“, a preto u sťažovateľa nie je splnená podmienka podľa § 373 ods. 1 Trestného poriadku.

Podľa § 373 ods. 1 Trestného poriadku obvinený alebo osoby uvedené v § 369 ods. 5 môžu podať dovolanie len prostredníctvom obhajcu.

Podľa názoru najvyššieho súdu z ustanovenia § 373 ods. 1 Trestného poriadku vyplýva, že najvyšší súd je povinný prerokovať len dovolanie spísané obhajcom, ktorého si obvinený zvolí sám. Nemožno mu ho ustanoviť ex offo.

Tento výklad najvyššieho súdu je nesúladný s ústavou, lebo opomína realizáciu jedného zo základných ústavných princípov, a to práva na obhajobu počas celého trestného konania (mutatis mutandis III. ÚS 79/2010).

Základné práva a slobody treba vykladať a uplatňovať tak, aby bola zachovaná ich podstata a zmysel. Preto aj výklad a následná aplikácia § 373 ods. 1 Trestného poriadku musí v celom rozsahu rešpektovať právo sťažovateľa ako strany dovolacieho konania na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a rešpektovať jeho podstatu a zmysel, t. j. tak, aby jeho prostredníctvom bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov dovolateľa. V tejto súvislosti je podstatné a určujúce to, že v dovolacom konaní sa rozhoduje predovšetkým o právach a povinnostiach dovolateľa ako strany dovolacieho konania, pričom dovolateľ je oprávnený nielen iniciovať dovolacie konanie, ale Trestný poriadok mu garantuje aj ďalšie procesné práva, ktoré mu nemožno odňať formalistickým a reštriktívnym výkladom niektorého ustanovenia Trestného poriadku (v danom prípade § 373 ods. 1).

Základným a primárnym zmyslom a účelom inštitútu obligatórneho zastúpenia dovolateľa advokátom (obhajcom) v dovolacom konaní je poskytnúť dovolateľovi kvalifikovanú právnu pomoc v záujme efektívnej a účinnej ochrany jeho práv v súvislosti s jeho oprávnením podať dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, a to aj a najmä vzhľadom na skutočnosť, že predmetom dovolacieho konania sú spravidla obzvlášť závažné a zložité odborné právne otázky, ktorých kvalifikované odborné zvládnutie osoba bez právnického vzdelania nemusí a spravidla ani nevie dostatočne zvládnuť sama, pričom hrozí, že v dôsledku toho by mohla byť ukrátená na svojich právach. Zároveň právna konštrukcia obligatórneho právneho zastúpenia dovolateľa v dovolacom konaní vychádza zo skutočnosti, že jediným (všeobecným) súdom oprávneným rozhodovať o dovolaní je najvyšší súd. Na to, aby najvyšší súd mohol dovolacie konanie uskutočniť a o dovolaní rozhodnúť v primeranej dobe, treba eliminovať nekvalifikované dovolania, ktoré by

neprimeraným spôsobom zaťažovali dovolací súd. Možno teda ustáliť, že zmyslom a účelom obligatórneho zastúpenia advokátom – obhajcom v dovolacom konaní je poskytnutie kvalifikovanej právnej pomoci a ochrany práv dovolateľa v organickom spojení s vytvorením podmienok na poskytnutie tejto pomoci v primeranej dobe zodpovedajúcej požiadavkám spravodlivého procesu. V posudzovanom prípade najvyšší súd odmietol podanie navrhovateľa pre nesplnenie požiadavky povinného zastúpenia v dovolacom konaní za okolností, že sťažovateľ v dôsledku odlišného výkladu prvostupňového súdu bol zastúpený ustanoveným kvalifikovaným odborníkom, ktorý v jeho mene vypracoval a podal dovolanie na príslušný súd a naplnil tým účel obligatórneho zastúpenia dovolateľa advokátom (mutatis mutandis III. ÚS 79/2010).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd v tomto konaní posudzoval, či bol výklad (a následná aplikácia) § 373 ods. 1 Trestného poriadku, ktorý v sťažovateľom namietanom uznesení uplatnil najvyšší súd, z ústavného hľadiska akceptovateľný a udržateľný. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, podľa ktorej základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právu na spravodlivé súdne konanie môže zodpovedať len ústavne konformný výklad a tiež ústavne súladná aplikácia príslušných právnych noriem (m. m. I. ÚS 24/00 alebo IV. ÚS 77/02, III. ÚS 79/2010). V tejto súvislosti považoval ústavný súd za potrebné poukázať tiež na svoj ustálený právny názor, podľa ktorého zo zásady ústavne konformného výkladu vyplýva aj požiadavka, aby v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických alebo právnických osôb. Všetky orgány verejnej moci sú preto povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd (II. ÚS 148/06, m. m. tiež IV. ÚS 96/07, IV. ÚS 95/08, III. ÚS 79/2010).

Výklad § 373 ods. 1 Trestného poriadku vo vzťahu k požiadavke obligatórneho zastúpenia v dovolacom konaní, ktorý v danom prípade uplatnil najvyšší súd, považuje ústavný súd za neprimerane formalistický a neopodstatnene reštriktívny. V konkrétnych

okolnostiach prípadu, z ktorých vyplýva, že sťažovateľ bol v dovolacom konaní zastúpený advokátom, nemožno pripustiť, aby najvyšší súd ako dovolací súd v namietanom rozhodnutí neakceptoval podanie dovolania advokátom, ktorý bol ustanovený uznesením prvostupňového súdu.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že formalistická a v konkrétnych okolnostiach prípadu reštriktívna interpretácia § 373 ods. 1 Trestného poriadku uplatnená najvyšším súdom vo vzťahu k dovolaniu sťažovateľa nie je vzhľadom na požiadavky, ktoré garantuje právo na spravodlivé súdne konanie, z ústavného hľadiska akceptovateľná. Sťažovateľ splnil podmienku povinného právneho zastúpenia pre dovolacie konanie sp. zn. 5 Tdo 7/2010, a preto nebol dôvod na odmietnutie dovolacieho konania pre nesplnenie tejto podmienky konania o dovolaní v nesúlade s ústavou a dohovorom a došlo k porušeniu základných práv sťažovateľa zaručených čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 5 Tdo 7/2010 z 12. marca 2010.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd zrušil rozhodnutie najvyššieho súdu. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd dospel k záveru, že čo sa týka zisteného porušenia základných práv sťažovateľa, bude na dosiahnutie nápravy vo veci nevyhnutné, aby využil aj svoju právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, a preto vyhovel návrhu sťažovateľa a zrušil napadnutý rozsudok najvyššieho súdu a prikázal mu vo veci znova konať a rozhodnúť, tak ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto rozhodnutia.

Sťažovateľ ďalej navrhol, aby mu ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie vo výške 3 000 €, ktoré zdôvodnil „*stratou dôvery v súdny systém najmä v to, že autorita, akou by Najvyšší súd Slovenskej republiky mal byť, bude v jeho veci rešpektovať jeho ústavou zaručené práva.*“ Ústavný súd je toho názoru, že výrok o porušení základných práv sťažovateľa a zrušenie namietaného uznesenia najvyššieho súdu a príkaz najvyššiemu súdu

vo veci konať a rozhodnúť a uloženie povinnosti nahradiť sťažovateľovi trovy konania postačuje na efektívnu ochranu jeho základných práv. Ústavný súd preto sťažovateľovi finančné zadost'učinenie nepriznal.

Ústavný súd napokon podľa § 36 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastúpením advokátom v konaní pred ústavným súdom. Sťažovateľovi právneho zástupcu uznesením sp. zn. II. ÚS 343/2010 z 9. septembra 2010 ustanovil ústavný súd.

Ústavný súd pri rozhodovaní o úhrade trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2009, ktorá bola 721 €, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2010. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2010 (prevzatie a prípravu zastúpenia) podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za každý úkon po 120,23 €, t. j. spolu v sume 240,46 €, čo spolu s režijným paušálom dvakrát po 7,21 € + súdny poplatok za vyhotovenie kópií zo súdneho spisu 1,66 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 256,54 €. K tomu priznal daň z pridanej hodnoty vo výške 19 % (§ 18 ods. 3 vyhlášky a § 22 ods. 1 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov), pretože advokát je platiteľom tejto dane. Úhrada trov konania vypočítaná podľa vyhlášky predstavuje celkovú sumu 305,28 €.

Za úkon, ktorý právny zástupca uskutočnil v roku 2011 (stanovisko zo 17. marca 2011), patrí právnenému zástupcovi 120,23 €. K tomu režijný paušál 1 x 7,41 €, čo spolu s 20 % DPH (podľa zákona č. 222/2004 Z. z. v platnom znení) predstavuje sumu 153,17 €. Spolu trovy právneho zastúpenia predstavujú sumu 458,45 €.

Vzhľadom na to, že právny zástupca bol ustanovený ústavným súdom, ústavný súd zároveň uložil najvyššiemu súdu povinnosť uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia na účet ústavného súdu do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júna 2011